

RUSREFORM – FRA STRAFF TIL HJELP (NOU 2019:26)

Høringsuttalelse fra Interkommunalt politisk råd Namdal (Namdal regionråd)

«Rusreform – fra straff til hjelp» (NOU 2019:26) er et omfattende dokument som drøfter en prinsipielt viktig og omfattende, men likevel begrenset problemstilling: «... **forberede gjennomføringen av regjeringens rusreform der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til egen bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten**». Hovedhensikten er å sikre et bedre tilbud til personer med rusproblemer og avhengighet.

Mandatet til rusreformutvalget knytter seg enkelt sagt til bruk og besittelse av narkotika, og måten samfunnet håndterer dette. Samtidig gir mandatet tydelige premisser om at ansvaret skal overføres fra justis- og helsesektoren, basert på en erkjennelse av at rusproblematikk i all hovedsak er en helseutfordring.

Namdal regionråd er enig i dette. Vi er også enige i at bruk og besittelse av narkotika **ikke** skal legaliseres. Men vi er i tvil om effekten av signalene som gis:

- at narkotika «til eget bruk» skal avkriminaliseres (ikke være straffbart)
- at politiets myndighet og mulighet til å avdekke enkeltbrukere og miljøer blir svekket
- at helsetjenestene skal overta ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse.

Mandatet bruker ikke begrepet **avkriminalisering**. Men i utredninga omtales avkriminalisering som at **visse handlinger ikke lenger er straffbare, selv om de fortsatt er ulovlige**. Vi er redd for at dette kan bidra til å øke aksepten for bruk og besittelse.

Vi er også betenkt over at myndighetenes reaksjoner så entydig foreslås overført fra politiet til helsetjenesten. Vi oppfatter at «... **å endre myndighetenes reaksjoner mot personer som tas for bruk og besittelse av narkotika fra straff til hjelp, behandling og oppfølging**» fratar politiet virkemidler til å gripe inn, for eksempel til å ransake.

Rus og psykisk helse er et stort ansvar som hviler både på helsetjenestene i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Politiet har en betydelig og viktig rolle i dette arbeidet i dag, ikke minst innenfor det forebyggende området. Å hindre at ungdommer **begynner** med narkotika, eller at de **ikke fortsetter**, er særdeles viktig. På et slikt stadium, før det er snakk om avhengighet, er ikke behandling det vesentlige, men at man kan forhindre at det skjer, og at det statueres at dette ikke er akseptabelt. Vi forstår politiets bekymring for at de gjennom denne tilnærminga opplever å bli fratatt virkemidler i å forebygge effektivt, blant annet ved å fjerne mulige straffereaksjoner som kan virke preventivt.

Vi oppfatter, og er urolige for, at det er uklart om **besittelse** i seg selv er ulovlig, og dermed straffbart. Dersom besittelse av narkotika til eget bruk er akseptabelt – hvilken mengde er i så fall akseptabelt?

Vi er også urolige for hvordan politi og helsetjenester kan agere dersom vi har en uklar **grensegang mellom besittelse og omsetning**. Hvordan kan politi og helsetjenester vurdere hva som er tenkt til eget bruk og hva som er anskaffet med tanke på videresalg? Fra både politi og helsetjenester registrerer vi uro over at denne endringen kan føre til større rekruttering for salg av narkotika da

risikoen med å selge vil bli svekket. Uroen er også tydelig når det gjelder holdningsendringer i ungdomsmiljøet til narkotika generelt, og om dette vil medføre økt bruk. Reformen kan forsterke mange ungdommers oppfatning om at narkotika verken er farlig eller kan medføre store problemer. **Konsekvensene** av narkotikabruk- og besittelse blir svekket (faren for avhengighet, og innvirkning på jobb, førerkort, reiser mv). Dersom vi godtar å ta bort straffereaksjonene ved salg av narkotika, godtar vi implisitt også at dette kan foregå uten, eller med vesentlig mindre risiko.

Det er uproblematisk å slutte seg til utvalgets oppfatning om at det et formål med reformen å **sikre et bedre tilbud til rusavhengige**. Helsetjenestenes ansvar for å ivareta behandling er helt vesentlig. Det er også udiskutabelt at både helsetjenestene, Nav og andre tjenester har oppgaver innenfor behandling av rusavhengighet. Namdal regionråd støtter at det først og fremst er en helseoppgave å følge opp rusavhengige.

Både fra helsehold og politiet lokalt har vi innspill på at straffereaksjoner er et viktig element når en skal hindre personer fra å begynne med narkotika. Både ved opplysning om farene ved å bruke narkotika og hindre etablering av miljøer der besittelse og bruk av narkotika er akseptert. Her er politiets og muligheter for å overvåke og ta i bruk straffereaksjoner viktig. Vi har ingen ungdommer å miste, og vi oppfatter at straff er en betydelig motivasjon til å hindre bruk, besittelse og etablering av miljøer.

Bemanning i helsetjenestene er en av samfunnets største rekrutteringsutfordringer i årene framover, og overført ansvar for håndtering av rusfeltet fra justis/politi vil komme som en ekstra utfordring for kommunene. Heller ikke i dag er helsetjenestene rigget for å ta på seg hele dette ansvaret – verken i tilgjengelige ressurser eller kompetansemessig.

Uavhengig av hvilket departement som har ansvaret for rusområdet, er det helt avgjørende at det er et godt samarbeid mellom politi og helsetjenestene. Vi er svært urolig for at rusreformutvalget gjennom sitt forslag vil svekke det forebyggende arbeidet på rusfeltet. Innforstått at dette også kan bidra til å senke terskelen for narkotikabruk blant unge.